

“De lekker eten winkel”
Keurslagerij Kuenen

“Slagerij van het jaar”

Dorpsstraat 66, Ruurlo

www.lekkeretenwinkel.nl

**Hypotheken én voordelige
 verzekeringen onder één dak
 Natuurlijk bij Univé Oost!**

Onze hypotheekvoordelen:

- ✓ Lage rentetarieven
- ✓ Keuze uit een breed assortiment van hypotheken
- ✓ Snelle verwerking van uw aanvraag
- ✓ Sluit aan op uw wensen en mogelijkheden

Onze levensverzekeringen:

- ✓ Nabestaandenplan
- ✓ Lijfrente
- ✓ Pensioen
- ✓ Uitvaart
- ✓ Beleggingen

UNIVÉ
 VERZEKERINGEN

Daar plukt u de vruchten van!

Univé Oost - Telefoon (0547) 36 70 00

Markelo, Burg. de Beaufortplein 13 • **Ruurlo**, Stationsstraat 12
Lochem, Graaf Ottoweg 18 • **Delden**, Langestraat 5
www.unive.nl

OOSTERHAVE
 makelaars o.z.

Woonpresentatie

Burg. de Beaufortplein 13, 7475 AG Markelo
 Telefoon: (0547) 36 36 36
 Stationsstraat 12, 7261 AD Ruurlo
 Telefoon: (0573) 47 19 91
www.oosterhavemakelaars.nl

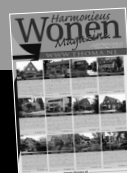
THOMA & BENNIK'S
 LANDERIJENBUREAU
 Lochem - Gorsse

www.thoma.nl
Dé huizen-site van Oost Nederland

**Exclusieve service van
 Thoma Makelaars**
**Alle woningbrochures
 online en direct te downloaden**
15.000 hits per week!

*Kom naar één van onze vestigingen voor een gratis
 exemplaar van één van onze brochures Harmonieus Wonen.*

LOCHEM
 Pr. Bernhardweg 7
 T 0573 222 444
 E info@thoma.nl

RUURLO
 Woonwinkel
 Kerkplein 20
 T 0573 453 444

www.thoma.nl

**LOCHEM • APELDOORN • BORCULO • BRUMMEN • DEVENTER
 DOETINCHEM • EERBEEK • GORSSEL • RUURLO • RIJSSEN**

Onder d'n Kroezeboom

Kwartaaluitgave van de Historische Vereniging Old Reurle

Jaargang 2007, nr. 4 (december 2007)

Van de voorzitter

Bij de uitgave van deze Kroezeboom zullen wij stilstaan bij het overlijden van Frits Toevank. Nog onverwacht moesten wij afscheid nemen van Frits. Elders in dit blad zullen wij hier aandacht aan schenken.

Van de erven Toevank kregen wij bericht dat wij konden beschikken over het archief van Frits. Dit hebben wij opgehaald. Wij zijn hier de familie Toevank zeer erkentelijk voor.

Nu wij steeds meer materiaal hebben in ons archief krijgen willen wij hiervan niet alleen onze leden, maar ook allen die hierin geïnteresseerd zijn, van laten profiteren. Onze archeologische werkgroep heeft hetzelfde probleem. Wij zoeken daarom een onderkomen voor het archief en voor de werkgroep. Want als je vondsten doet wil je deze natuurlijk ook laten zien.

Daarom deze oproep: Wie kan ons aan ruimte helpen, of wie weet een ruimte, waar wij ons kunnen presenteren. Het moet toegankelijk zijn voor publiek en in Ruurlo zijn. Ik weet dat dit geen gemakkelijke opgave is, maar toch. Niet geschoten is altijd mis.

Tot de volgende keer.
Dinant Chr. Weenk.

Van het secretariaat

Op 26 september j.l. hebben we onze eerste bestuursvergadering van het nieuwe seizoen gehouden. Als gast was de Archeologische Werkgroep aanwezig in de persoon van Wim Bredewout en Henk Meulenveld. We hebben een aantal punten doorgesproken en twee keer per jaar is er contact tussen het bestuur en de werkgroep. Eenzelfde contact hebben we ook met de redactie van ons tijdschrift 'Onder d'n Kroezeboom'. Deze contacten zijn belangrijk

voor beide partijen en geven duidelijkheid over allerlei zaken.

Op 16 december zijn we weer aanwezig op de Reurlese Winterdag. Ook kunnen we melden dat de verkoop van de 2^e druk van het boek 'Ruurlo van 1900 tot Berkelland' goed verloopt. Verder heeft Staatsbosbeheer ons gevraagd of Old Reurle behulpzaam wil zijn bij het verwijderen van opslag op een heideveld in het windmolenveld. Deze werkzaamheden zullen worden uitgevoerd op 9-16 en 23 februari 2008. U kunt zich hiervoor opgeven bij Bert Kettelerij.

Leo Besselink

Ledenadministratie

Winterprogramma 2007-2008

12 december 2007.

Dinie Hiddink vertelt en leest voor haar geweldige Kerstverhalen.

9 januari 2008.

Henk Harmsen vertelt over de 'Hessenwegen'

13 februari 2008.

B. Kamstra: Diavoorstelling en voordracht over oude schoolplaten.

12 maart 2008

19.30 uur: algemene ledenvergadering met in aansluiting hierop

Arie Ribbers: Het wordt een verrassing maar het gaat vast over dialect.

15 mei 2008

Excursie Noordelijk Munsterland

De geplande excursie onder leiding van dhr. Berends naar het Noordelijk Münsterland, als vervolg op zijn lezing van 14 november, is inmiddels vastgesteld op 15 mei 2008. In de Middeleeuwen liet de bisschop van Münster ter verdediging van zijn gebied aan de grenzen de zogenoemde Landesburgen bouwen. Binnen de muren bouwden de mannen, die voor de verdediging moesten zorgen, hun Burgmannshöfe. In dit gebied vinden we onder andere Nienborg, waar nog drie van deze gebouwen zijn overgebleven, waaronder das Hohe Haus. Ook vinden we hier vele kastelen met als meest indrukwekkende het Schloss Steinfurt, maar ook Ahaus, Darfeld, Welbergen, Haus Alst en Egelborg zullen onze aandacht trekken. Naast het mooie historische stadje Steinfurt met oud stadhuis en universiteitsgebouw is ook Horstmar wel heel bijzonder met de oude kerk en het stadhuis, maar vooral hier ook door de typische Burgmannshöfe, als het ware kleine kasteeltjes in het oude stadje.

Werkgroep Archeologie

De Archeologische Werkgroep is de afgelopen tijd druk doende geweest met veldverkenningen in de buurt van de Vente en op 't Stapel en is ook betrokken geweest bij de opgravingen rond de Vente. Beide activiteiten hebben interessante vondsten opgeleverd waar we in de komende uitgave(n) van de Kroezeboom aandacht aan zullen besteden. Wat dat betreft nog even geduld dus.

Zoals in de vorige editie van 'Onder d'n Kroezeboom' vermeld is er vanuit de Werkgroep Archeologie het initiatief genomen voor excursies naar het Streekarchivariaat in Doetinchem en het Gelders Archief in Arnhem. Om een beter idee te krijgen van wat er zoal te vinden is over de historie van Ruurlo en hoe we daarin onze weg kunnen vinden. Het bezoek aan het Streekarchivariaat in Doetinchem heeft inmiddels plaatsgevonden op 4 december jl. met een groep van twaalf geïnteresseerden. De datum voor het bezoek aan het Gelders Archief staat nog niet definitief vast, maar dit vindt hoogstwaarschijnlijk plaats in januari.

Cursus oud schrift

Een bezoek aan een archief en weten wat daar te vinden is over Ruurlo is mooi, maar je moet die oude documenten dan wel kunnen ontcijferen. Bij stukken uit de negentiende en twintigste eeuw is dat geen probleem, maar wie wat verder in de historie wil duiken (ruwweg voor 1650) stuit onvermijdelijk op het moeilijk leesbare oude schrift uit die dagen. Het aanbod van Old Reurle-lid Willem Elschot in Arnhem, onder meer bekend van zijn artikelen over de pondschatting in de Kroezeboom, om een cursus oud schrift te organiseren komt dan ook als geroepen.

De heer Elschot denkt in eerste instantie vier lesavonden (bij voorkeur op een dinsdag- of donderdagavond) van elk zo'n twee uur nodig te hebben om ons wegwijs te maken in het oude schrift. Al doende zullen we onder zijn leiding een aantal oude teksten in hedendaags Nederlands vertalen. Wie mee wil doen kan zich aanmelden bij Jan Oonk (0314-625316 of info@janoonk.nl). Aan de cursus zijn geen kosten verbonden.

In memoriam

Frits Toevank

16 juni 1922 - 1 september 2007

Op 1 september bereikte ons het droevige bericht dat ons lid Frits Toevank was overleden. Frits was in 1984 mede betrokken bij de oprichting van de Historische Vereniging “Old Reurle”. Hij heeft jaren zitting gehad in het bestuur.

Frits van ‘t Lech, zoals de ouderen onder ons hem kenden, was op velerlei gebied actief in Ruurlo. Door zijn werk en zijn hobby’s was hij goed op de hoogte van wat er in het dorp en de buitengebieden gebeurde. Hij kende Ruurlo op zijn duimpje. Van deze kennis hebben zeer velen gebruik gemaakt. Ook onze vereniging. Zo was Frits betrokken bij het veldnamenonderzoek in Ruurlo en bij de samenstelling van de Kadastrale Atlas van Ruurlo. Bij de samenstelling van het boek “Ruurlo van 1900 tot Berkelland” was Frits de corrector wat de inhoud betreft. Wij zijn hem voor al deze activiteiten en bijdragen zeer erkentelijk.

Frits heeft zeer veel gegevens verzameld over bewoners en hun woningen. Deze gegevens heeft hij allemaal uitgebracht op CD-ROM en zo wordt zijn kennis dus ook voor het nageslacht bewaard.

De Historische Vereniging “Old Reurle” heeft van de erven Toevank alles wat Frits had verzameld en uitgezocht voor het archief gekregen. Het bestuur wil hen daarvoor hartelijk danken. We willen Frits danken voor al het werk dat hij voor Reurle heeft verricht en wensen de familie veel sterkte toe.

Het bestuur

Dokter Hofstede, huisarts te Ruurlo omstreeks 1900

In het boek 'Ruurlo - van 1900 tot Berkelland' wordt in het hoofdstuk 'Edelman, bedelman, dokter, pastoor ...' ook dokter Hofstede genoemd, die van 1894 tot 1929 huisarts was in Ruurlo op Villa Roderlo. Zijn nazaat dokter Droop beschikte nog over een aantal artikelen uit een gedenkboek van de Geneeskundige Kring Zutphen, waarin zijn illustere voorganger enkele keren wordt genoemd.

Reina Greupink – Wolsink

De heer E.Th.L. Droop kwam in 1961 als tweede arts in de praktijk van zijn oom E.Th. Kal aan de Groenloseweg. Sinds 1997 is hier de woonzorgvoorziening Villa Roderlo van de familie Van Felius gevestigd. In 1964 verhuisde hij naar Borculoseweg 15, waar drie kamers als praktijkruimte werden ingericht. Toen dokter Kal in 1966 overleed aan de gevolgen van een verkeersongeluk, nam dokter Droop de praktijk over. In 1974 aanvaardde hij een benoeming als verpleeghuisarts in Bennekom, waarna hij uit Ruurlo vertrok. Zijn praktijk

werd toen voortgezet door dokter W. Bodegom.

Villa Roderlo is jarenlang het domicilie van de Ruurlose huisartsen geweest. In het begin van de twintigste eeuw woonde hier dokter H.W.C.E. Hofstede (de voorletters staan voluit voor Hendrik Willem Catharinus Elisa). Voor hem kwamen de doktoren De Haan (1889-1891) en Martinus (1891-1894), na hem De Lind van Wijngaarden en Sicherer en in 1948 vestigde E.Th. Kal zich in het pand.

Villa Roderlo omstreeks 1900. Het is wat moeilijk te zien, maar op de foto staat dokter Hofstede, met op zijn arm zijn in 1893 geboren zoontje Hendrik. De beide dames zijn ongetwijfeld zijn tweede vrouw Hendrica Wijnfeld en haar jongere zusster Anna, die tot 1916 bij hen inwoonde.

Dokter Hofstede was in 1866 in Brielle geboren. In 1894 kwam hij vanuit Beets naar Ruurlo, samen met zijn vrouw Maria E.J. Greter en hun in 1893 geboren zoontje Hendrik E.J. In 1896 overlijdt zijn vrouw Maria, kort na de bevalling van een doodgeboren zoontje. Het zou een van de vele persoonlijke tragedies zijn die dokter Hofstede kreeg te verwerken. In 1897 hertrouwt hij met Hendrica A.M. Wijnfeld. In 1899 wordt een tweeling geboren,

Joost en Jacob, die beide echter kort na de geboorte overlijden. In 1900 wordt opnieuw een zoon Joost geboren, ditmaal gezond en wel. In 1919 vertrekt deze naar Almelo.

Begin 1930 overlijdt op Villa Roderlo zijn oudste zoon Hendrik. Blijkbaar was deze daar samen met zijn vrouw Margaretha de Bruijn bij ingetrokken. Hendrik is dan nog maar 36 jaar en wordt vermeld als zijnde zonder beroep. Dokter Hofstede, inmiddels 63 jaar, heeft dan al het besluit genomen om een punt te zetten achter zijn

doktersloopbaan. In 1929 komt dokter Jan Willem de Lind van Wijngaarden, afkomstig uit De Bildt, hem al assisteren in de praktijk. Aanvankelijk neemt De Lind van Wijngaarden zijn intrek aan de Barchemseweg (nr. 40), pas wanneer de familie Hofstede naar elders is vertrokken (we hebben niet uitgezocht waar naartoe, maar het overlijden van het echtpaar Hofstede is in Ruurlo niet gevonden) verhuist hij naar het dokterspand aan de Groenloseweg.

Naast informatie als namen en jaartallen, stuurde dokter Droop me ook een aantal artikelen uit het boekje “iungit atque docet”. Een gedenkboek, dat in 1970 werd uitgegeven ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van de Geneeskundige Kring Zutphen van 1845, samengesteld door Th. Flohil-Verschuur, arts en F. Schreuder, arts. In de notulen komt meerdere malen de naam van de hierboven genoemde dokter Hofstede voor.

In november 1900 wordt hij vermeld in verband met een typhusepidemie, die zich in ons

dorp voordeed. Dit verhaal hebben we in het kort opgenomen in Ruurlo van 1900 tot Berkelland op pagina 208 en in Onder d'n Kroezeboom, jaargang 15 (1990), nr. 3 heeft het in totaliteit gestaan. Hieronder volgen de andere voor Ruurlo interessante citaten uit het gedenkboek.

Uit de notulen van pagina 20:

Een groot aantal artsen uit de omgeving van Zutphen wordt uitgenodigd lid te worden van de Kring Zutphen, waaronder J.P. Scholten, genees-, heel- en verloskundige te Ruurlo.

September 1901:

De heer Hofstede was onlangs genoodzaakt Sectio Caesarea (= keizersnede) te doen op eene acht maand zwangere vrouw, lijdende aan pneumonie (= longontsteking), direct nadat zij daar aan overleden was. Het kind n.l. leefde en de pastoor wilde het kind nog geboren zien, teneinde het te kunnen doopen. De heer Hofstede verrichtte de S. C. alleen, enkel met behulp van een mes. Het kind kwam nog levend ter wereld en kon in de 10 minuten van zijn aardsche bestaan juist nog gedoopt worden.

Dokter Hofstede hier rechts achter de koets, waarmee hij op visitatie ging bij zijn patiënten in het buitengebied. Zijn koetsier, hier links op de foto, is Johan Eggink. De foto is waarschijnlijk kort na 1900 gemaakt.

Juni 1912:

De heer Hofstede maakt bezwaar tegen de honorering bij het verlenen van assistentie aan de keuringsraad voor keuring van militielotelingen. Dit bedrag, zijnde 10 gulden daags, acht hij veel te weinig, gerekend het groot aantal militieplichtigen, terwijl men zich volgens spr. niet mag onttrekken aan de opdracht tot keuren. De heer Van der Horst is het niet met spr. eens, daar hij het bedrag voldoende vindt en men bovendien niet verplicht is aan de oproep tot keuren gevolg te geven.

Juli 1921:

Collega Hofstede entameerde hier op de Waterleidingkwestie, la question brûlante voor den Gelderschen Achterhoek op 't oogenblik, voor zover althans sprake kan zijn van warme belangstelling waar het in deze streek verbeteringen of nieuwigheden geldt. Wanneer de dichter Staring als autochthoon niet schroomt in zijn “Hoofdigen Boer” deze karaktertrek, de “horror novarum rerum” (= vrees voor nieuwe dingen) te hekelen, behoeft secretaris als vreemdeling s.v.v.

(sit venia verbo = met verlof om dit woord te gebruiken) zich zeker niet te laten weerhouden om hierop te wijzen, want, afgezien van de financiële bezwaren, die zeker niet zijn weg te cijferen, is een zeer groot impediment (= beletsel) het reflectoir (= reflexmatig) verzet, dat de bevolking toont in deze, omdat het weer iets nieuws geldt. Secretaris herinnert zich in dit verband hoe een Burger-vader uit dezen streek principiële bezwaren had tegen de invoering van een watercloset in zijn woning, aangezien zijn voorvaderen ook het “tonnetje” benut hadden, wat ook altijd goed was gegaan. Ingrijpende verbeteringen zijn hier slechts mogelijk door “frapper toujours”(= altijd doorhameren) en langs geleidelijken weg en daar dient de hygiënist rekening mee te houden.

Zoals u kon lezen heeft de secretaris van de Geneeskundige Kring Zutphen van zijn notulen echte stijlbloempjes gemaakt. Dokter Droop heeft waar nodig de Nederlandse vertaling toegevoegd.

Meer informatie over de Ruurlose geneesheren vindt u in het boek Ruurlo van 1900 tot Berckel-land: in hoofdstuk 4 (De Dorpsstraat) op pagina 27, in hoofdstuk 8 (De Borculoseweg) op pagina 72 en 73, in hoofdstuk 9 (Het Rikkelder) op pagina 79 en 80 (met een foto van de heer Droop), in hoofdstuk 12 (De Groenloseweg) op pagina 101 en 102, in hoofdstuk 21 (Edelman, bedelman, dokter, pastoor ...) op pagina 207 en 208.

Met dank aan dokter Droop en aan Annie en Frans Kok voor de foto's.

In de vorige Koezeboom bij de reactie van mevr. R. Abbink-Lievestro (91) per ongeluk de verkeerde foto geplaatst van het jubileum van de zuivelfabriek 'de Volharding' en dat schiet dus niet op. Daarom nogmaals haar reactie, maar nu met de goede afbeelding. Mevr. R. Abbink-Lievestro meent op de foto de volgende personen te herkennen:

1. T.G. Elkind, directeur
6. Jan Weninkhof
7. Mies Bloemendaal
8. Marie Gotink
18. Grada Wolsink, gehuwd met Hendrik Dijkman
21. Dientje Wentink, gehuwd met Evert Kerkwijk
30. Dina Livestro

22a: Zou dat E. Dijkman kunnen zijn?

De klepperman in 't oude Ruurlo

Een klepperman, zeg je?! Wat is dat voor iemand? Nee, niet iedereen heeft weet van dit oude beroep van dorpsnachtwachter. Wel weten wij allemaal dat de nacht sommige mensen onder ongewone omstandigheden ertoe kan brengen dingen te doen die 'het daglicht niet kunnen verdragen'. Herman Post geeft, voortbouwend op een artikel van Gerrit Kreeftenberg, een indruk hoe men daar vroeger mee omging.

Herman Post

Middeleeuwse stadskronieken van Amsterdam maken al melding van het 'Droncke-gilde' dat, na het sluiten van de taveernen, de nachtelijke straten onveilig maakte. Bij het naderen van het rumoer sloten de poorters haastig de luiken voor hun vensters; de bagijntjes in hun hofjes prevelden hun gebeden en allen hoopten dat de schout en zijn 'rakkers' de onheilstichters ras in de kraag zouden grijpen.

In de dorpen kwamen zulke ordeverstoringen veel minder voor. Daar waren dan ook geen schout met zijn dienders om de rust te handhaven. De dorpsbewoners moesten, als dat nodig leek, zelf maar zorgen voor een nachtelijke ordebewaker.

Dat wij iets weten over hoe, in vroeger tijden, de nachtelijke stilte in ons dorp werd bewaard, hebben we te danken aan wijlen G.H. Kreeftenberg, eertijds lid van Old Reurle. Uit oude raadsverslagen van de gemeente Ruurlo heeft hij vele wetenswaardige bijzonderheden opgediept en nauwgezet overgeschreven. Fragmenten hiervan zijn gepubliceerd in de Kroezeboom van 1992; op deze teksten stoelt het hierna volgende verhaal.

Zo is te lezen dat het in 1785 nodig werd geacht, in Ruurlo een 'klepperman' in dienst te nemen. Een aantal dorpelingen werd na enige moeite bereid gevonden, 67 stuivers en vier duiten bijeen te brengen, en voor dat bedrag kon een nachtwacht een maandlang worden aangesteld. Deze man moest ieder nachtelijk uur het dorp rondgaan en daarbij 'roepen en kleppen'. Die 'klep' of 'klap', dat moet een soort van houten ratel zijn geweest, een duidelijk hoorbaar teken waarmee de klepperman zijn aanwezigheid kenbaar maakte.

In de jaren 1785 tot 1790 treden in Ruurlo als klepperlieden achtereenvolgens op Floor Willemsen en Antonij Grobben. In januari 1803 legt de laatstgenoemde zijn functie neer en voor

zijn opvolgers wordt een Reglement opgesteld door A. Aberson, 'Richter in het Ampt Ruurlo'. In de instructies voor de klepperman is dan onder meer het volgende te lezen:

1. *'Dat den Klepperman 's nagts alle uren het Dorp zal moeten door gaan roepen en kleppen tot bij de behuizingen van Willem Gotink en de Weduwe Pellenborgs, te beginnen 's avonds ten tien uren en eyndigen 's morgens te vier uren.*

2. *Zal hij alle uren bij het rondgaan kleppen en roepen hebben agt te geven of er zig ook ongemak van Brand of Dieverie in het Dorp komt te ontdekken en gepleegt word, daarvan datelijk gewag maken om hulp.*

3. *Zal hij bij het rondgaan kleppen en roepen toeverzigt houden en te letten of er ook bij of agter de huizen gloeiende of brandende asse is leggende die lieden daar van te Waarschouwen en te helpen uitmaken en de Richter daar van kennis te geven.'*

Die laatste bepaling was heel nuttig! Dikwijls werd vóór het naar bed gaan de kachel geleegd en de aslade buiten omgekeerd. Herhaaldelijk ontstond dan een begin van brand!

Ook bij onweer moest de klepperman met zijn 'klap' naar buiten en 'rondgaan' of daar door ook ongemak kwam te ontstaan en alsdan gewag maken'.

Van dat ratelende kleppergeluid kunnen wij ons wel enige voorstelling maken; maar dat 'roepen', wat hield dat in? In één van de boeken die ik vroeger over dit onderwerp heb gelezen, spelend in de Groote Zuidhollandsche Waard, stond dat de klepperman luidkeels moest galmen:

*'Drie uur heit de klok, de klok heit drie!!
Wien God bewaart is wel bewaard!'*

Aan genoemd 'Reglement' was een lijst van namen toegevoegd van de dorpsbewoners die een bijdrage hadden toegezegd voor het loon van de klepperman. Hoe groter het erf, hoe hoger de bijdrage: Arent Wassink en Jan Lubbers bijvoorbeeld werden voor 2 duiten aangeslagen, de weduwe Pellenberg hoorde bij diegenen die werden geacht 4 duiten te kunnen betalen. Dominee Woltring kon wel 2 stuivers missen, terwijl van de Heer Van Kell iedere week 11 stuivers werden verlangd (8 duiten waren één stuiver).

Prent van een klepperman.

Deze manier van zorg voor orde en veiligheid schijnt jarenlang goed te hebben voldaan. Dat wil zeggen, de raadsverslagen maken na januari 1803 geen melding van gebeurtenissen, die een verscherping van het Reglement nodig maken. Toch veranderden de tijden, ook toen naar het schijnt. Althans: in de vergadering des Raads van 12 januari 1827 komt een instructie van Gedeputeerde Staten van Gelderland ter tafel, behelzende een nieuw 'Reglement voor de Nachtwachten' met daarin onder meer:

Artikel 1.

Gedurende den wintertijd zullen in de gemeente Ruurlo nachtwachten worden gehouden tot zoo lang dat zulks door het Bestuur voor niet meer noodig zal geoordeeld worden.

Artikel 2.

Alle manlijke ingezetenen den vollen ouderdom van achttien jaren bereikt hebbende en het vijfen-vijftigste niet ingetreden zijnde zullen tot het houden dezer wachten verplicht zijn. (---).

Artikel 4.

De manschappen, de wacht uitmakend zullen moeten gewapend zijn met pieken, sabels en diergelijke wapenen, en de hoofden door patroontas met snaphanen, waarvan echter geen gebruik zal mogen worden gemaakt, dan in noodzakelijke zelfverdediging.

Artikel 6.

In ieder der negen te vormen wachtdistricten zullen de ingezetenen door den Burgemeester in wachtpatrouilles van 3 man sterk worden verdeeld. De Burgemeester zal ook het hoofd van iedere patrouille benoemen.

Artikel 8.

De wacht zal bijzonder de noodige pogingen in het werk stellen om alle verdachte huizen in hun wachtdistrict alsmede alle schuren, hooibergen, schaaapsschotten of andere plaatsen alwaar zich landloopers met of zonder voorkennis van den eigenaar zouden ophouden, te visiteren.

Artikel 13

De wacht zal de aangehouden personen brengen voor den burgemeester wie gemelde personen dadelijk zal ondervragen en als blijkt dat het verdachte vreemdelingen, bedelaars, rondzwervers of andere personen zijn welke aangaande de wijze van hun bestaan geene genoegzame bewijzen kunnen aanvoeren zal hij dezelve aan de Justitie moeten overleveren.

Aldus de (ietwat verkorte) woordelijk overgenomen tekst van het 'Reglement' zoals gegeven in de Kroezeboom van 1992, derde kwartaal. Na ondertekening door burgemeester J.A. Luitjes is dit Reglement op 24 januari 1827 door G.S. goedgekeurd.

De strekking van dit vernieuwde Reglement ligt er niet om. De toon is behoorlijk verhard! Sabels en pieken, patroontassen en snaphaan zijn in de plaats gekomen van de 'klep' of ratel; iedere aanleiding tot een romantische nevingedachte is verdwenen. Evenmin wordt nog gewag gemaakt van het 'roepen' en 'kleppen' van de klepperlieden bij het rondgaan met ieder nachtelijk uur. In plaats daarvan lezen wij van visiteren en arresteren, van landlopers en verdachte personen! Wat nu? In het landelijke Ruurlo zal toch niet binnen een kwart eeuw het leven in de dorpsgemeenschap of omgeving zozeer zijn veranderd dat voor handhaving van de openbare orde zulke drastische maatregelen nodig waren? Het is niet waarschijnlijk, maar naar de ware beweegredenen van Hunne Edel-

grootachtbaren de Gedeputeerde Staten dezer Provincie kunnen wij slechts gissen.

In latere Raadsverslagen van de gemeente Ruurlo wordt hierop niet nader ingegaan. Wel wordt breedvoerig uiteengezet dat de bekostiging van de klepperman voor rekening van de gemeente moet worden gebracht. Verslagen uit de jaren 1854 en 1857 geven verder wat saai en prozaïsche uiteenzettingen over wat wij nu noemen secundaire arbeidsvoorwaarden. Per brief van Gedeputeerde Staten gedateerd 9 juli 1870 geeft het Provinciebestuur te kennen dat 'de Nachtwacht (klepperman) moet worden geacht tot de Dienaren der Politie te behoren'. Deze functionaris lijkt in niets meer op de achttiende-eeuwse klepperman, met wie we in het begin van dit verhaal kennis maakten. Daarom keren we terug naar de geest van die

tijd en laten Hieronijmus van Alphen (1746-1803) aan het woord met het volgende gedicht:

KLEPPERMAN

*Zou ik voor den klepper vreezen?
O! die lieve brave man
Maakt, dat ik gerust kan wezen,
En ook veilig slapen kan.
Moeder lief 'k geloof het vast,
Dat hij op de dieven past.*

*Schoon hij loopt door wind en regen,
't Zingen wordt hij nimmer moe
Goede God! geef hem Uw zegen,
Maar mijne oogjens vallen toe.
Lieve klepper! hou de wagt!
Ik ga slapen: goede nagt!*

Dienst 1892.
Art. 41 van het Kohier.
No. 27 van het Huis, Wijk A.

Plaatselijke Belasting.

PROVINCIE
GELDERLAND.
GEMEENTE
RUURLO.

W. Huitink

Kennisgeving aan.....

De Ontvanger der Gemeente RUURLO verwittigt U, dat gij in den Hoofdelijken Omslag voor het jaar 1892, zijt aangeslagen voor eene som van *19.75* volgens Kohier daarvan ter uitvoering goedgekeurd bij besluit van H.H. Gedeputeerde Staten dezer Provincie, d.d. 5 April j.l. No. 32, welke som in twee gelijke termijnen, vóór of op 1 September en vóór of op 1 December 1892, ten mijnen kantore, op vertoon dezes, zal moeten worden voldaan, met Uw aandeel in het Kohier van den omslag voor den Klepperman of Nachtwacht, goedgekeurd bij besluit van H.H. Gedeputeerde Staten dezer Provincie, d.d. 5 April j.l. No. 36, ten bedrage van *0.38½*

Uitgereikt, den *14* Mei 1892.

De Gemeente-ontvanger,
H. W. TER MAAT.

Datum van Betaling 1892.	BEDRAG DER ONTVANGEN SOM.		Betaalde vervolgingskosten.	Handteekening voor Kwitantie.
	in letters.	in cijfers.		
		Zegelregt —		
<i>21 Jan</i>	<i>voldaan</i>	<i>1013½</i>		<i>H. W. Ter Maat</i>

Het Kantoor wordt gehouden Wijk A. No. 28, en is geopend des Zaturdags van des voormiddags 9 tot 12 ure, uitgezonderd feestdagen.

*9.75
38½
10.13½*

De laatste termijn moet voor 1 December 1892 zijn voldaan.

De belastingaanslag voor Willem Huitink in het jaar 1892. In de aanslag is ook een bedrag van 0,38½ gulden opgenomen als bijdrage in de kosten van 'den Klepperman of nachtwacht', zoals expliciet wordt vermeld

Speurtocht naar een verdwenen spoortracé

Bijna mijn hele leven ben ik geïnteresseerd in treinen en treintjes. Vanaf mijn twaalfde zo ongeveer ben ik me in natuur en landschap gaan verdiepen. Het volgende artikelje gaat over een combinatie daarvan: restanten van een spoorweg zoals die nu in het landschap zijn te vinden. Allereerst wil ik echter in het kort nog even ingaan op het ontstaan en de aard van spoorlijnen.

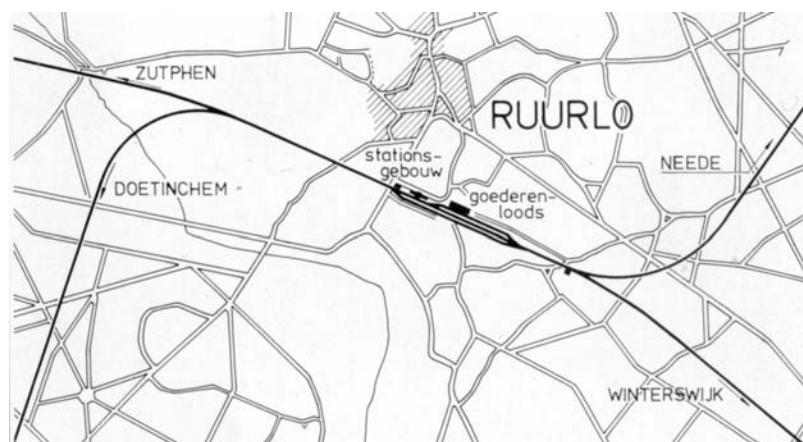
Hans Velthuis

In 'Onder d'n Kroezeboom' nr. 3 van 2007 stond een zeer lezenswaardig artikel van Arjan Ligtenbarg over het knooppunt Ruurlo; daarin worden het ontstaan en de opheffing van de lokaalspoorwegen besproken. Voor Ruurlo gaat het daarbij om het traject van Doetinchem via Zelhem, Ruurlo, Borculo, Neede en verder. Het ontstaan van de lokaalspoorwegen in de Achterhoek en Twente vindt zijn oorsprong in het feit dat de zogenoemde Oosterspoorweg van Amsterdam via Apeldoorn naar Zutphen niet verder doorgetrokken werd. Deze lijn kwam in 1876 tot stand. Dankzij particulier initiatief werd de Nederlandsche-Westfaalsche Spoorweg Maatschappij (N.W.S) opgericht, die de lijn Zutphen-Winterswijk en verder aanlegde en die in 1878 gereed kwam. Een ander belangrijk feit was de Wet op de Lokaalspoorwegen, die de mogelijkheid opende tot de aanleg van spoorwegen van een lichtere constructie met een sterk vereenvoudigde beveiliging. In onze regio werd op deze basis in 1881 de Geldersch-Overijsselsche Lokaal-

spoorweg Maatschappij opgericht (GOLS). Door de aanleg van hoofdspoorlijnen en lokaalspoorlijnen ontstond een netwerk van spoor- en tramlijnen die de regio moest ontsluiten en aansluiting geven met de belangrijke economische centra. Dat was overigens niet alleen het geval in Twente en de Achterhoek, dat was overal zo, in heel Nederland en in heel West-Europa.

Het verval

In de loop der jaren bleek dat spoorlijnen het meest geschikt waren voor het vervoer over langere afstanden van grotere aantallen passagiers en grotere hoeveelheden goederen. Bij de hele ontwikkeling van hoofdspoorlijnen en lokaalspoorlijnen dient men voor ogen te houden dat de ontwikkeling van de auto in de jaren 1880/1900 nog in de kinderschoenen stond. Pas nadat de massaproductie door middel van de lopende band op gang kwam kon de auto aan zijn opmars beginnen (T-Ford, 1908).

Kaartje van Ruurlo met daarop de ligging van de oude spoortracés richting Zelhem-Doetinchem en Borculo-Neede

Met de opkomst van de vrachtauto en de autobus werd het vervoer over kortere afstanden van personen en goederen hierdoor geleidelijk overgenomen, met als gevolg dat langzamerhand vrijwel alle lokaalspoorlijnen werden opgeheven. Dat betekende ook het einde van de lokaalspoorlijn Doetinchem, Zelhem, Ruurlo, Borculo, Neede en verder (aangelegd in de jaren 1884/85, opgeheven in 1937).

Op zoek naar sporen

Er zijn mensen die er aardigheid in hebben op zoek te gaan naar opgeruimde spoorlijnen. Ze zoeken niet naar verlaten spoorlijnen die er gewoon nog liggen, dat is te eenvoudig. Nee,

ze zoeken echt naar sporen die in het landschap zijn achtergebleven. De eenvoudigste manier is het gebruik van oude topografische kaarten waarop de voormalige spoorlijn is aangegeven. Daarna ga je zelf het veld in en met een speurende blik loop je rond om te zien of er nog restanten zijn.

Iets moeilijker is de omgekeerde methode. Je loopt ergens, en omdat je al enigszins geoefend bent, valt je blik op iets wat de aandacht trekt. “Zou daar een spoorlijn hebben gelegen?” Dat is het begin van een fascinerende ontdekkingsreis. Niet het met zekerheid op kaarten opzoeken, maar in onzekerheid op pad gaan.

Nauwelijks zichtbare restanten van de spoorbrug over de Baakse Beek in de Meene

(Foto: Annie Kok)

Toen het IVN, afd. Noord- en Midden-Achterhoek, de secretaris van Old Reurle benaderde om ondersteuning bij een wandeltocht langs het oude tracé Ruurlo-Doetinchem, vroeg deze mij de gevraagde steun te bieden. Hij wist dat het onderwerp mij interesseert. Het viel mij op dat ook inwoners van Ruurlo, die hier al jaren wonen en soms hun hele leven hebben gewoond, belangstelling hebben en zich verbazen over alle details die nog te zien zijn. Dan heb ik het niet alleen over de woning van de overwegwachter aan de Vordenseweg, die is duidelijk genoeg aanwezig, maar ook over de bodemgesteldheid. Heel belangrijk en heel verrassend zijn de bomen. Je let op de leeftijd, de onderlinge afstand, vooral dan weer in ver-

gelijking met hun burens, en op hun kroonhoogten die vanaf enige afstand duidelijke boodschappen kunnen afgeven.

Op pad in Ruurlo

Vanaf het station Ruurlo is er geen probleem, de lijn liep parallel aan de huidige spoorlijn. Daar waar de Loorsteeg het spoor overgaat, begon de boog die in het tracé heeft gelegen. Er moest een boog zijn, ergens, en wel tussen de huidige spoorbaan en de woning van de overwegwachters aan de Vordenseweg. Probleem is echter dat de bochten in het spoor in het algemeen moeilijker terug te vinden zijn, vooral als de sporen nog maar nauwelijks zichtbaar zijn. De rechte stukken vind je ge-

makkelijker terug, juist omdat ze zo recht zijn bosgebieden vind je dan weer gemakkelijker overblijfselen dan in nieuw ingeplante bospercelen of modern beheerde landbouwgebieden, waar meestal alles is herverkaveld. De Baakse Beek werd na de boog overbrugd

en typisch horen bij spoorwegen. In oude en wie goed op de bomen let kan wel een beetje zien waar dat was. Vanaf de Baakse Beek tot aan de Veengoot is de zoektocht niet al te moeilijk en wordt de speurzin goed beloond.

Een oude foto waarop, kijkend in de richting van Vorden, links nog de afbuiging zichtbaar is van de opgebroken spoorlijn richting Zelhem-Doetinchem

Na de Veengoot wordt het verrassend: daar is het verhoogde tracé gebruikt, en verlaagd(!), om de watervoorziening vanaf 'het Klooster' naar Ruurlo aan te leggen. Daarna wordt het lastig en alleen zichtbaar voor een zeer geoeffend oog. Maar ook dan zonder kaart en liniaal haast niet te doen, en steeds moet je oppassen voor je eigen fantasie.

Bij het voormalige station 'Wolfersveen' loop je vast, daar mag je niet in, maar te zien is het daar wel. Vanaf de andere kant van het particuliere terrein wordt het erg eenvoudig: daar ligt het fietspad naar Zelhem en door Zelhem naar Doetinchem op de voormalige spoorbaan. Bij het autobedrijf aan de N315, bij 'Wolfersbos', links het fietspad op. Wie overigens stopt bij de Veengoot heeft al heel wat kunnen ontdekken.

Tijdens deze excursie heb ik gemerkt hoeveel belangstelling er was bij de deelnemers om met een 'landschappelijke' blik op zoek te gaan naar een verdwenen spoortracé. Er liggen overal in onze omgeving restanten van GOLSLijnen. Van de lijnen Borculo-Neede, Winters-

wijk-Neede en Neede-Hellendoorn zijn de sporen bijvoorbeeld nog heel duidelijk aanwezig; gebouwen, bruggen dammen, begroeiing enz. Van Ruurlo naar Borculo echter is niet veel meer over: een overwegwachterswoning, een verhoging in het wegdek bij 'Kerkemeijer', een stukje tracé in Borculo.

Ik word altijd wakkerder als ik straatnamen lees zoals 'Parallelweg', 'Loswal' of 'Spoorstraat' en dergelijke. Daar was vroeger wat te doen, nietwaar? Erg aardig vind ik in Ruurlo 'Houtwal', en 'Golsweg', het zo genoemde deel van de rondweg, wat ik een eerbetoon vind aan het verleden en, vooral, aan de lokaal-spoorwegmaatschappij die korte tijd van enorme betekenis is geweest voor de regio. Jammer genoeg vind je in bos en veld weinig van dit soort signalen, maar er zijn genoeg andere.

Interesseert het U? Kijk vooral dan ook op www.spoorzoeker.nu.

Tot slot nog twee aardige foto's van het vroegere stationnetje in het Wolfersveen. Daar in de bossen achter het voormalige restaurant 'Wolfersveen' was op verzoek van ir. P. de Fremery een halte aangelegd speciaal voor de ontginningswerkzaamheden in het Wolfersveen, maar zoals te zien is op de linkerfoto konden ook inwoners uit de omgeving hier opstappen. De Fremery was eigenaar van landgoed de Baaksche Kamp met daarop zijn in 1922 gebouwde villa en de boerderijen Baaksche Hoeve en Hazenkamp (met dank aan Frans en Annie Kok)

In de vorige Kroezeboom stond een foto van Geke Florijn, gemaakt bij meelhandel Teger, met de vraag of iemand de personen daarop herkende. Daarop zijn inmiddels een aantal reacties binnengekomen.

Volgens Gerrit Hulshof is de man links op de foto onmiskenbaar Hakken van de Wildenborchseweg, ook bekend als 'Rooien Hakken'. Als hij met paard en wagen naar het dorp ging dan stond hij altijd staandebeens op de kar, weet Hulshof nog te melden. Volgens andere inzenders is de man met steekwagen in het midden de knecht GerritJan Schepers (later wonend aan de Stationsstraat). De man daarnaast, tweede van rechts, is Frank. Uiterst rechts staat Gerrat Ribbers (Gerrat van de Klooster). Het kind op de foto is mogelijk het zoontje van Frank. Wie de man tweede van links is heeft niemand nog kunnen vertellen.

Historische Vereniging Old Reurle : **opgericht 15 februari 1984**

Bestuur:	
Voorzitter :	D. Chr. Weenk, Bekkenwal 2a, 7261 RG Ruurlo Telefoon: 0573-453774 email: decewe@hetnet.nl
Secretaris :	L.W. Besselink, Noorderweme 6, 7261 PX Ruurlo Telefoon: 0573-452376 email: leobesselink@kpnplanet.nl
Penningmeester:	J.H. Holtslag, Stationsstraat 10c, 7261 AD Ruurlo Telefoon: 0573-453904 email: jh.holtslag@hetnet.nl
Bankrekening:	Rabo Achterhoek-Noord, Ruurlo, Rekeningnummer 3567.22.996 t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle
Tweede voorzitter:	A.J. Kettelerij, Borculoseweg 62, 7261 BL Ruurlo Telefoon: 0573-452204 email: kettelerijruurlo@hetnet.nl
Bestuursleden :	Mw. J. Schepers-Abbink, Stationsstraat 10 , 7261 AD Ruurlo Telefoon: 0573-452409 email: arendjanschepers@hetnet.nl
	Mw. I.H. Brinkhuis-Baltus, B.v.T.v. Serooskerkenweg 7, 7261 CT Ruurlo Telefoon: 0573-453376 email: inekebrinkhuis@hetnet.nl
	J.W. Scholten, Haarskamp 64, 7261 ZD Ruurlo Telefoon : 0573-254931 email: janwillem.scholten@hetnet.nl
Organisatie jaarprogramma:	Mw. I.H. Brinkhuis-Baltus.
Cultuur-historie Gemeente Ber- kelland :	J.W. Scholten
Archeologische Werkgroep Coördinator:	J.W. Bredewout, 't Rikkelder 38, 7261 BE Ruurlo Telefoon: 0573-450224 email: J.W.Bredewout@freeler.nl
Landbouwwerktuigen:	G.J. Kleijn Winkel, Industrieweg 2 7021 BM Zelhem Telefoon: 0314-620017
Redactie "Onder d'n Kroeze- boom":	G.J. Glijnis, Willem Alexanderlaan 62, 7261 WJ Ruurlo Telefoon: 0573-453435 email: gj.glijnis@12move.nl H. Post , 't Heering 13, 7261 VK Ruurlo Telefoon: 0573-451264 email: h.post25@simpc.nl J. Oonk , Juttepad 6, 7021 NP Zelhem Telefoon: 0314-625316 email: info@janoonk.nl
Verspreiding Kroezeboom:	mw. J. Schepers-Abbink
Internetsite :	www.oldreurle.nl
Contributie per seizoen :	€ 14,00 persoonlijk lid, € 21,00 voor echtparen
	Registratie bij Kamer van Koophandel te Arnhem, inschrijffnummer 40103401 Het kwartaalblad Onder d'n Kroezeboom is ingeschreven onder nummer ISSN 0929-919X

**Voor al uw installatiewerk
zijn wij het juiste adres**

**Installatiebedrijf ALTENA v.o.f.
RUURLO**

Borculoseweg 9 – Tel. (0573) 451364
www.altena-ruurlo.nl

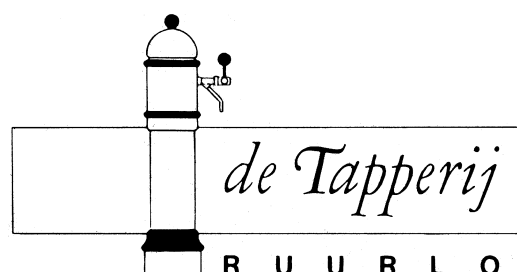
**Voor al uw schilderwerken
naar**

**Burg. van Arkellaan 13
7261 AJ Ruurlo
Tel./Fax 0573 - 45 10 24**

*Dorpsstraat 21
7261 AV Ruurlo
tel: (0573) 45 13 07*

Hans Ribbers

***Voor al uw feesten en
partijen t/m 240 personen***

Julianaplein 4
Ruurlo
Telefoon (0573) 45 21 48